

**INFORMACIJA O ZAHTJEVU ENI MONTENEGRO BV, HOLANDIJA I NOVATEK
MONTENEGRO BV, HOLANDIJA ZA PRODUŽENJE PRVOG PERIODA ISTRAŽIVANJA
IZ UGOVORA O KONCESIJI ZA PROIZVODNJU UGLJOVODONIKA ZA BLOKOVE
4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10**

Obavezni radni program

Država Crna Gora i Eni Montenegro BV Holandija (Eni) i Novatek Montenegro BV Holandija (Novatek), su 14. septembra 2016. godine zaključili Ugovor o koncesiji za proizvodnju ugljovodonika za blokove 4118-4; 4118-5; 4118-9; 4118-10 (u daljem tekstu: Ugovor o koncesiji).

U skladu sa čl. 6.2 i 14.1 Ugovora o koncesiji participirajući udjeli koncesionara u Ugovoru o koncesiji su po 50%, dok je Eni imenovan za Operatora.

U skladu sa čl. 7.1, 7.4 i 7.6 Ugovora o koncesiji, propisano je da Faza istraživanja traje sedam (7) godina, sa dva Perioda istraživanja od četiri (4) i tri (3) godine.

Koncesionari su, u skladu sa članom 9.2. Ugovora o koncesiji, u toku prvog Perioda istraživanja od 4 (četiri) godine, koji je trajao do 14. septembra 2020. godine, bili dužni da realizuju sledeći Obavezni radni program:

- a) prikupe 3D seizmičke podatke za najmanje 1.228 kvadratnih kilometara na površini koja je definisana Ugovorom o koncesiji;
- b) izrade puni komplet geofizičkih i geoloških studija, koji se sastoji od gravimetrijske/magnetne studije zajedno sa strukturnim tumačenjem, studijom strukture, sedimentološkom studijom, studijom brzine i dubinske konverzije, geohemijskom studijom, studijom naftnog sistema – 3D modeliranjem bazena, AVO studijom, studijom pornog pritiska radi postizanja efikasnosti gornjeg izolatornog sloja;
i
- c) izbuše 2 (dvije) istražne bušotine:
 - i. 1 (jedna) bušotina usmjerena na karbonatni prospekt procijenjene dubine od 6.500 metara; i
 - ii. 1 (jedna) bušotina usmjerena na plio-pleistocenski prospekt procijenjene dubine od 1.500 metara.

Eni i Novatek su u periodu 19.11.2018. - 18.12.2018. godine izvršili seizmička istraživanja površine dodijeljene Ugovorom o koncesiji. Nakon izvršenih seizmičkih istraživanja koncesionari su dostavili Upravi za ugljovodonike neobrađene „sirove“ 3D podatke prikupljene tokom seizmičkih istraživanja, čime su realizovali obaveze iz člana 9.2.a) Ugovora o koncesiji.

Koncesionari su završili izradu geofizičkih i geoloških studija iz člana 9.2. b) Ugovora o koncesiji, odnosno sprovode pripremne radnje za bušenje dvije istražne bušotine iz člana 9.2 c) Ugovora o koncesiji.

Koncesionari su, nakon pripremnih radova, aktivnosti bušenja započeli dolaskom bušaće platforme 13. marta 2021. godine. Izrada bušotine je u toku.

Produženje prvog Perioda istraživanja

Koncesionari su 17.02.2020. godine dostavili zahtjev za produženje prvog Perioda istraživanja Faze istraživanja iz Ugovora o koncesiji.

Naime, kako bušenje dvije istražne bušotine iz člana 9.2 c) Ugovora o koncesiji nije bilo završeno do 14. septembra 2020. godine, tj. do kraja prvog Perioda istraživanja, koncesionari

su podnijeli zahtjev za produženje Prvog perioda istraživanja Faze istraživanja, što im je Vlada Crne Gore, na sjednici od 12. marta 2020. godine odobrila zaključcima broj 07-2022.

Koncesionari su 23.12.2020. godine dostavili zahtjev za deugo produženje prvog Perioda istraživanja Faze istraživanja iz Ugovora o koncesiji za period od 6 mjeseci.

Naime, kako bušenje dvije istražne bušotine iz člana 9.2 c) Ugovora o koncesiji nije bilo završeno do 14. septembra 2020. godine, tj. do kraja prvog Perioda istraživanja, koncesionari su podnijeli zahtjev za produženje Prvog perioda istraživanja Faze istraživanja, što im je Vlada Crne Gore, na sjednici od 29. decembra 2020. godine odobrila zaključcima broj 07-5683/2 od 14. januara 2021. godine.

Zakonski i ugovorni osnov za produženje Perioda istraživanja i Faze istraživanja

Član 2.2 Ugovora o koncesiji definiše "**Fazu istraživanja**" kao inicijalnu fazu kako je predviđeno Ugovorom o koncesiji u okviru koje će biti realizovan Obavezni radni program u skladu sa Ugovorom o koncesiji i mjerodavnim crnogorskim pravom, dok je "**Period istraživanja**" definisan kao svaki relevantni period predviđen Ugovorom o koncesiji koji čini pod-dio Faze istraživanja predviđene Ugovorom o koncesiji u skladu sa mjerodavnim crnogorskim pravom.

Članom 27 Zakona o istraživanju i proizvodnji ugljovodonika ("Službeni list CG", br. 1/10, 40/11, 62/13) je propisano da Faza istraživanja sa fazom verifikacije rezervi može da traje najduže šest godina za blok na kopnu, odnosno sedam godina za blok u podmorju.

Dalje, članom 29 Zakona je propisano da na osnovu obrazloženog zahtjeva koncesionara, Vlada CG može produžiti rok utvrđen ugovorom o koncesiji za proizvodnju za fazu istraživanja do dvije godine, pod uslovom da:

- 1) je koncesionaru potrebno dodatno vrijeme za dopunska istraživanja koja su neophodna da bi se otkriće proglasilo komercijalnim i da je izvršio sve obaveze iz radnog programa;
- 2) **koncesionar nije izvršio obaveze iz radnog programa zbog tehničkih problema nastalih tokom faze istraživanja, koji se nijesu mogli predvidjeti, izbjeći ili otkloniti.**

Članom 7.7 Ugovora o koncesiji je propisano da produženje Perioda istraživanja koji je predviđen ili Faze istraživanja koja je dodijeljena će, u zavisnosti od mjerodavnog prava za Upstream aktivnosti, biti odobreno ako je došlo do odlaganja u realizaciji Obaveznog radnog programa ili odobrenog programa za Fazu verifikacije rezervi **zbog razloga van razumne i predvidljive kontrole koncesionara**. Koncesionar je dužan da u tim slučajevima obavijesti Ministarstvo, i kada je potrebno da koncesionar završi Obavezni radni program ili odobreni program za Fazu verifikacije rezervi, podnese adekvatno obrazloženi zahtjev za takvo produženje koje može biti neophodno za realizaciju tog programa. Vlada će bez nepotrebnog odlaganja razmotriti i odgovoriti na taj zahtjev i ako se ne odobri, dati razloge za odbijanje odobrenja produženja.

Član 27 i 29 Zakona i član 7.7 Ugovora o koncesiji se trebaju zajedno tumačiti, tj. član 7.7 Ugovora o koncesiji predstavlja detaljniju razradu člana 29 Zakona.

Shodno iznešenom, zaključuje se sledeće:

- a) prvi Period istraživanja iz Ugovora o koncesiji, može se po postupku definisanom članom 29 Zakona i članom 7.7 Ugovora o koncesiji, produžiti za period do dvije godine;

- b) produženjem prvog Perioda istraživanja iz Ugovora o koncesiji, ne može se vršiti skraćivanje trajanja drugog Perioda istraživanja Faze istraživanja iz čl. 7.6 i 9.4 Ugovora o koncesiji (tri godine), jer to nije predviđeno niti jednom odredbom Ugovora o koncesiji;
- c) ukoliko se prvi Period istraživanja iz Ugovora o koncesiji produži za još šest mjeseci (4+1+0,5 godina), to će predstavljati i produženje trajanja Faze istraživanja iz Ugovora o koncesiji (7+1+0,5 godina). Ovo pod pretpostavkom da koncesionari iskoristiti svoje pravo da, shodno čl. 7.6 i 9.4 Ugovora o koncesiji, Obavezni radni program za drugi Period istraživanja realizuju u periodu od tri (3) godine, računajući od dana završetka prvog Perioda istraživanja.

Međutim, ukoliko koncesionari Obavezni radni program za drugi trogodišnji Period istraživanja iz člana 9.4 Ugovora o koncesiji realizuju na način zadovoljavajući za Upravu za ugljovodonike u periodu od dvije (2) godine, ili kraćem periodu, računajući od dana završetka prvog Perioda istraživanja, tj. u periodu koji je kraći od sedam (7) godina računajući od Dana stupanja na snagu Ugovora o koncesiji, onda i neće doći do produženja Faze istraživanja, budući da će cjelokupni Obavezni radni program Faze istraživanja biti izvršen u okviru vremena trajanja Faze istraživanja propisane članom 7.1 Ugovora o koncesiji (7 godina).

Do obračuna uvećane koncesione naknade za površinu shodno odredbama Uredbe o načinu obračuna i plaćanja naknade za proizvodnju nafte i gasa ("Službeni list CG", br. 13/14), će doći ukoliko koncesionari nastave da realizuju Obavezni radni program iz drugog Perioda istraživanja i nakon isteka sedme godine trajanja Faze istraživanja.

Opravdanost zahtjeva za produženje

Koncesionari su u zahtjevu Ref. broj 1084/2021 od 13. septembra 2021. godine, u Ministarstvu kapitalnih investicija zaveden pod brojem 01/2-011/21-9830/1 od 13. septembra 2021. godine za produženje i dopunom zahtjeva, a na insistiranje Ministarstva kapitalnih investicija, naveli probleme nastale tokom Faze istraživanja, odnosno prvog Perioda istraživanja, koji se nijesu mogli predvidjeti, izbjeći ili otkloniti, odnosno koji su bili van razumne i predvidljive kontrole koncesionara, kao osnov produženje Prvog perioda istraživanja za još šest mjeseci.

Nakon završetka pripremnih radova koncesionari su započeli aktivnosti bušenja dolaskom bušaće platforme 13. marta 2021. godine. Od tada, sve aktivnosti su zahtijevale više vremena od očekivanog zbog okolnosti koje su van razumne i predvidljive kontrole koncesionara, o čemu su upoznali nadležne organe. Nastale su određene operativne poteškoće, koje je operator u ime koncesionara realizovao i nastavio na realizaciji operacije bušenja.

Naime, razlozi kašnjenja su višestruki. Oni uključuju administrativne probleme, tehničke probleme sa bušačim postrojenjem i određenom bušačom opremom, kao i realnu geološku situaciju.

Prvobitno je procijenjeno da će bušenje prve bušotine početi dvanaest dana od dolaska postrojenja. Međutim, usljed neočekivanih odlaganja u carinskoj proceduri u luci Bar, neki djelovi ključne opreme stigli su na postrojenju sa zakašnjenjem, te je proces montaže bušačeg postrojenja potrajao duže od očekivanog.

Kada je riječ o tehničkim problemima sa bušačim postrojenjem i opremom za bušenje, manja odlaganja izazvali su kvarovi koji se nijesu mogli predvidjeti, niti spriječiti.

Međutim, najznačajnije kašnjenje je u vezi sa geološkim uslovima, na koje se stvarno naišlo. Prije bušenja bušotine, bilo je moguće izvršiti samo procjenu geoloških osobina, kao što su porni pritisak stijene i frakturni gradijent, ali uslovi na koje se stvarno naišlo tokom operacija bušenja, uticali su na operacije bušenja, uzrokujući potrebu za skraćanjem nekih sekcija bušotine i skretanjem, uopšteno dovodeći do znatnih zakašnjenja i povećanja troškova. Pored

toga, pojedine geološke formacije su se pokazale veoma tvrdima i zahtijevale su više vremena za bušenje u odnos na prvobitne planove, iako su za bušenje korišćena najnaprednija bušača dlijeta.

Poteškoće operativne i geološke prirode na koje se naišlo u toku bušenja su izvan razumne i predvidljive kontrole koncesionara, a one su uzrokovale operativna kašnjenja od više od četiri mjeseca.

Posljedice uticaja kašnjenja koja su nastala tokom operacije bušenja dovele su do toga da koncesionari traže produženje od 6 mjeseci kako bi završili obavezne radove u skladu sa članom 9.2.c PCC-a i izvršili potpunu evaluaciju rezultata iz bušotine na osnovu čega će nadležnim organima predložiti način daljeg rada.

Imajući u vidu prethodno navedene razloge, koncesionari su podnijeli zahtjev za produženje prvog Perioda istraživanja Faze istraživanja za godinu dana, kako bi ispunili preostali dio Obaveznog radnog programa za prvi Period istraživanja.

Podsjećamo da se, shodno članu 9.2 PCC-a, od koncesionara očekuje da tokom prvog Perioda istraživanja realizuju sljedeći Obavezni program rada:

- a) prikupi 3D seizmike podatke za najmanje 1.228 kvadratnih kilometara u okviru područja definisanog PCC-om;
- b) izradi puni komplet geofizičkih i geoloških studija, koji se sastoji od gravimetrijske/magnetne studije zajedno sa strukturnim tumačenjem, studijom strukture, sedimentološkom studijom, studijom brzine i dubnske konverzije, geochemijskom studijom, studijom naftnog sistema - 3D modeliranjem basena, AVO studijom, studijom pornog pritiska radi postizanja efikasnosti gornjeg izolatornog sloja;
- c) dvije (2) istražne bušotine:
 - I. jedna (1) bušotina sa ciljem da se dođe do karbonatnog prospekta na procjenjenoj dubini od 6.500 metara; i
 - II. jedna (1) bušotina sa ciljem da se dođe do plio-pleistocenskog prospekta na procjenjenoj dubini od 1.500 metara.

Imajući u vidu navedeno, zahtjevi koncesionara za produženje prvog Perioda istraživanja Faze istraživanja su opravdani i isti se mogu prihvatiti kao problemi nastali tokom Faze istraživanja, odnosno prvog Perioda istraživanja, koji se nijesu mogli predvidjeti, izbjeći ili otkloniti, odnosno koji su bili van razumne i predvidljive kontrole koncesionara, u pogledu upravljanja vremenskim okvirom za realizaciju Obaveznog radnog programa prvog Perioda istraživanja.